

JUHTKIRI: EESTI ELU EDENDAJAD

22. veebruaril Kadrioru lossis riiklikke teenetemärke kätte andes sõnas president Arnold Rüütel: „Tänu teie igapäevasele tööle muutub Eesti riik üha usaldusväärsemaks ja kindlamaks koduks oma rahvale. Ei ole tähtis, millist tööd teete või olete teinud. Tähtis on see, et olete seda teinud südamega. Aitäh teile selle eest!” Tunnustuse osaliseks saanute ning neid sõnu kuulanutega hulgas oli sel aastal palju ettevõtjaid ning ettevõtlusega seotud inimesi. Nende hulgas ka mitmeid Kaubandus-Tööstuskoja liikmesettevõtete omanikke ning juhte.

VALGETÄHE ORDEN. Paul Lubribeina kavand aastast 1936.

TÄNA LEHES:

- › Muudatustest Tulumaksuseaduses
- › Usaldusisiku valimine on vabatahtlik
- › Olulisemad muutused vastuvõetud Teenuste direktiivis
- › Uuest Riigihankeseadusest
- › Seminar „Sihtturg Holland”
- › 19 hanketeadet ja 10 uut koostööpakkumist
- › Kaubanduskoja Kevadball 8. aprillil Estonia Kontserdisaalis

www.koda.ee

SISUKORD

KALENDER

• Märts 2006 •

JUHTKIRI

Eesti elu edendajad

LK 3

MUUDATUSED SEADUSANDLUSES

Kadunud eelnõu

LK 4-5

Töötajate usaldusisiku valimine olgu vabatahtlik

LK 6-7

Teenuste direktiiv vastu võetud!

LK 7

Kas tunnete muret rahva tervise pärast?

LK 8

LIIKME KÜSIMUS

LK 9

EUROINFO KESKUS

Kevadel jõustub uus Riigihangete seadus

LK 10-12

Tegevus Euroopas

LK 12

VÄLISKAUBANDUS

EL-i uue tollikoodeksi eelnõu on avatud aruteluks ka ettevõtjatele

LK 13

Kaubanduskoda võttis vastu äridelegatsiooni Valgevenest

LK 14

RAHVUSVAHELISED ÜRITUSED

LK 15-19

RESÜMEE

LK 20

HANKETEATED • KOOSTÖÖPAKKUMISED

LK 21

UUED LIIKMED • JUUBILARID

LK 22

TEATED

LK 23-24

2. märts

11.00-16.00

Koolitus:**Toiduohutuse juhtimissüsteemi nõuded**

Tartus, Atlantise konverentsikeskuses.

Osalemistasu Kaubanduskoja liikmele 400 kr + km, mitteliikmele 550 kr + km.

Kaubanduskoja Tartu esindus

Tel: 744 2196 • E-post: tartu@koda.ee

7. märts

10.00-16.00

Koolitus: Praktilisi nõuandeid töölepingute sõlmimiseks, muutmiseks ja lõpetamiseks

Kaubanduskoja II korruse saalis.

Osalemistasu Kaubanduskoja liikmele 850 kr, mitteliikmele 1700 kr.

Kati Krass

Tel: 443 0989 • E-post: kati@koda.ee

9. märts

14.00

Seminar Kaubanduskojas: Sihtturg Holland

Seminar on osalejatele tasuta!

Anneli Valge

Tel: 644 3859 • E-post: anneli@koda.ee

9. märts

10.00-13.00

Soome puidufirmade kontaktpäev Jõhvis

Kaubanduskoja Jõhvi esindus I korruse saalis (Pargi 27). Osalemine Kaubanduskoja liikmele tasuta, hind mitteliikmele 300 kr.

Margus Ilmjärv

Tel: 337 4950 • E-post: margus@koda.ee

Teie Kaubanduskoda

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda • Toom-Kooli 17, 10130 Tallinn

Tel: 646 0244 • Faks: 646 0245 • E-post: koda@koda.ee • www.koda.ee

Väliskaubandusosakondtel 644 3067 • konsultatsioon • päritolusertifikaadid • ATA-Carnet
• tollikonsultatsioon**Rahvusvaheliste suhete osakond**tel 644 3859 • äridelegatsioonid • messid • kontaktpäevad
• Kölni ja Stockholmi messiesindused Eestis**Euroinfo keskus**

tel 644 8079 • konsultatsioon • koostööpakkumised • raamatukogu

Majanduspoliitika- ja õigusosakond

tel 646 0244 • konsultatsioon • majanduspoliitiline tegevus

Kliendisuhete ja turundusosakondtel 646 0244 • liikmeks astumine • liikmeüritused • Teataja
• internet • avalikud suhted • tel 644 4368 • liikmesuhted**Raamatupidamine**

tel 644 1897

Kaubanduskoja Tartu esindus

Lai 6, 51005 Tartu • tel 744 2196

Kaubanduskoja Pärnu esindus

Ringi 35, 80012 Pärnu • tel 443 0989

Kaubanduskoja Kuressaare esindus

Tallinna 16, 93811 Kuressaare • tel 453 3144

Kaubanduskoja Jõhvi esindus

Pargi 27-203, 41537 Jõhvi • tel 337 4950

www.koda.ee

Toimetaja Kadri Liimal
E-post: kadri@koda.ee
Küljendus Disainikorp
Trükk Iloprint
Tiraaž 5000

Kuendal veebruaril otsustas president seoses iseseisvuspäevaga ja Eesti riigile osutatud teenete tunnustamiseks anda riiklikud autasud järgmistele Eesti kodanikele:

VALGETÄHE I KLASS

Toomas Luman
Majanduse ümberkorraldaja ja edendaja, Eesti Euroopa Liiduga liitumisele kaasaaitaja, Kaubanduskoja juhatuse esimees, EE Grupp AS

VALGETÄHE II KLASS

Jüri Käo
Eesti Euroopa Liiduga liitumisele kaasaaitaja, ettevõtja, Kaubanduskoja juhatuse liige, NG Investeeringud OÜ

Aadu Luukas
Sotsiaaldialoogi edendaja, ettevõtja

VALGETÄHE III KLASS

Toomas Annus
Ettevõtluse edendaja, Merko Ebitus AS

Hans Luik
Ettevõtja, ajakirjanduse väljaandja

Neinar Seli
Ettevõtluse arendaja, Estiko AS

Udo Themass
Ettevõtluse edendaja, Liviko AS endine juhatuse esimees

Enn Veskimägi
Eesti Euroopa Liiduga liitumisele kaasaaitaja, ettevõtja, Kaubanduskoja juhatuse liige, Standard AS

VALGETÄHE IV KLASS

Eduard Aamer
Kobaliku elu edendaja, ettevõtja, Sanwood AS

Ülari Alamets
Ettevõtluskeskkonna edendaja, Ettevõtluse Arendamise SA juhatuse liige

Jüri Järviste
Ettevõtluse edendaja

Vello Kaselo
Põllumajandusettevõtja

Arvo Kivikas
Ettevõtja, Ilves Extra AS

Gunnar Kraft
Ettevõtja, Kaubanduskoja juhatuse liige, Sangar AS

Kalev Kreegipuu
Ettevõtja, maaelu edendaja, Põlva Põllumajanduslik OÜ

Alar Kroodo
Ettevõtja, Linnaehitus AS

Enn Kunila
Ettevõtja, NG Investeeringud OÜ

Tiit Kuuli
Ettevõtja

Mati Meos
Kobaliku elu edendaja, Fortum Tartu AS

Olev Nigul
Ettevõtja, Tarmeko AS

Tarmo Noop
Ettevõtja, A. Le Coq Tartu Õlletehas AS

Jaanus Otsa
Ettevõtja, Skanska EMV AS

Maido Pajo
Jurist, maaettevõtluse arendaja

Ülo Pärnits
Ettevõtja, Mainor AS

Siim Raie
Kaubandus-Tööstuskoja peadirektor

Raivo Rand
Ettevõtja

Vello Tafenau
Kobaliku elu edendaja, Rüügikogu liige

Alar Tamming
Ettevõtja, Tavid AS

Erik Terk
Majandusteadlane, Eesti Euroopa Liiduga liitumisele kaasaaitaja

Peeter Tohver
Ettevõtluse edendaja, Falck Eesti AS

Tõnu Toomik
Ettevõtja, Merko Ebitus AS

Aivar Tuulberg
Ettevõtja

Lembit Vali
Energeetika arendaja, Eesti Energia AS

VALGETÄHE V KLASS

Arti Arakas
Ettevõtja, Arco Vara AS

Urmas Jürgenson
Ettevõtja, Vastse-Kuuste Libatööstus AS

Ivar Kallion
Majandustegelane

Mati Kitsik
Ettevõtluse edendaja

Ants Kotkas
Ettevõtja, Tallinna Karastusjoogid AS

Toivo Kuldkepp
Ettevõtluse edendaja, ERAA

Mati Mägi
Ettevõtluse edendaja, Elves OÜ

Aleksei Nikolajev
Ettevõtluse edendaja, Nitrofert AS

Mai Parras
Ettevõtluse edendaja, Linette AS

Tõnis Seesmaa
Ettevõtluse edendaja, Silmet Kinnisvara AS

Tiiu Soans
Ettevõtja, maaelu edendaja

Linnar Viik
Infotehnoloogia edendaja, Eesti Infotehnoloogia Kolledži õppejõud

Epp Vodja
Noorte majanduslase ettevõtlikkuse edendaja, Junior Achievement Eesti juhataja

Kodumaiste majandustegelaste kõrval leidsid ära märkimist ka mitmed majandussuhete edendamise seotud välisriigi kodanikud. Näiteks:

MAARJAMAA RISTI IV KLASS

Ole Christoffersen
Eesti-Taani majandussuhete edendaja, Taani Kaubandus-Tööstuskoja asepresident

Pranas Mickevicius
Eesti-Leedu majanduskoostöö edendaja, ettevõtja, Talstok AS

Rimantas Stankevicius
Eesti-Leedu majanduskoostöö edendaja

MAARJAMAA RISTI V KLASS

Mario Nuno dos Santos Ferreira
Eesti-Portugali suhete edendaja, Eesti aukonsul Portos, ettevõtja

Palju õnne nii aumärgi saajatele kui kõigile ettevõtjatele Eesti Vabariigi 88. aastapäeva puhul! 🇺🇸

4 Muudatused seadusandluses

Kadunud eelnõu

JUBA EELMISEL AASTAL ANDSIME TEADA, ET ETTE VALMISTATAKSE TULUMAKSUSEADUSE JA SOTSIAALMAKSUSEADUSE MUUTMISE EELNÕUD, TÄPSE NIMETUSEGA „TULUMAKSUSEADUSE, SOTSIAALMAKSUSEADUSE, HASARTMÄNGUMAKSU SEADUSE JA KREDIIDIASUTUSTE SEADUSE MUUTMISE SEADUSE EELNÕU” (TMS). SELLE ERINEVAID SÄTTEID JA KAVANDATAVAID MUUDATUSI TUTVUSTASIME KA TEATAJA VEERGUDEL.

REET TEDER

Majanduspoliitika- ja õigussakonna juhataja

Muudatused on ettevõtjale ja isikule soodsamad

Esialgsete plaanide ja tähtaegade järgi peaksid muudatused olema juba vastu võetud. Paraku see nii ei ole. Mõned kuud valitses eelnõu osas vaikus, nüüd aga näeme (eÕiguses), et see on taas mõnevõrra täiendatud kujul olemas. Paljud tulevased muudatused on ettevõtjale ja isikule soodsamad. Nii näiteks laiendatakse Vabariigi Valitsuse kehtestatud ulatuses maksuvaba hüvitise maksmise

õigus seoses sõiduauto kasutamise teenistuse-, töö- või ametiülesannete täitmisel kõigile juhtudele, millal sõiduauto ei ole tööandja omandis ega valduses. Praegu kehtiv sõnastus võimaldab sellise hüvitise maksmist vaid siis, kui auto on maksujaksja isiklikus omandis või kui ta kasutab seda liisingulepingu alusel. Maksustamisel ei ole sõiduauto isikliku kasutamise õiguslikul alusel sisulist tähtsust, tingimusel, et tegemist ei ole tööandja autoga. Samuti võimaldatakse edaspidi

teatud ulatuses hüvitada maksuvabalt puudega inimese elukoha ja töökoha vahelise transpordi kulusid, muudetakse EL hoiuste direktiivist tulenevalt füüsilise isiku hoiuste intresside maksustamist jpm.

Järgnevalt tutvustan lähemalt, võrreldes kehtivat seadust ja kavandataavaid muudatusi ning tuginedes eelnõu seletuskirjas antud selgitustele, kuidas toimub muudatuse kohaselt dividendide maksustamine.

Kehtiv TMS

§ 50 Tulumaks dividendidelt ning muudelt kasumieraldistelt.

1¹) Dividendi, mille aluseks olevalt kasumiosalt on teine äriühing maksnud tulumaksu Eestis või välisriigis või millelt on tulumaks kinni peetud, ei maksustata käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tulumaksuga, kui dividendi saajale kuulus dividendi väljamaksmise ajal vähemalt 20% dividendi maksnud äriühingu aktsiatest, osadest või häälest.

Samuti ei maksustata käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tulumaksuga dividendi, mida makstakse residentist äriühingu välisriigis asuvale püsivale tegevuskohale omistatud kasumi arvel, kui sellelt kasumilt on püsiva tegevuskoha riigis tulumaks makstud. Arvesse võetakse ainult tulumaks, mille tasumine oli seaduse või välislepingu alusel kohustuslik.

TMS muudatused

§ 50 lõige 1¹ sõnastatakse järgmiselt: “(1¹) Dividendi ei maksustata lõikes 1 sätestatud tulumaksuga, kui:

- 1) dividendi maksev residentist äriühing on saanud dividendi lepinguriigi või Šveitsi residentist ja tulumaskohustuslasest äriühingult (välja arvatud madala maksumääraga territooriumil asuv äriühing) ja talle kuulus dividendi väljamaksmise ajal vähemalt 15% nimetatud äriühingu aktsiatest, osadest või häälest;
- 2) dividendi makstakse residentist äriühingu lepinguriigis või Šveitsis asuvale püsivale tegevuskohale omistatud kasumi arvel;
- 3) dividendi maksev äriühing on saanud dividendi punktis 1 nimetatud välisriigi äriühingult (välja arvatud madala maksumääraga territooriumil asuv äriühing) ja talle kuulus dividendi väljamaksmise ajal vähemalt 15% nimetatud äriühingu aktsiatest, osadest või häälest ning dividendilt on tulumaks kinni peetud või selle aluseks olev kasumiosa on tulumaksuga maksustatud;
- 4) dividendi makstakse residentist äriühingu välisriigis asuvale püsivale tegevuskohale omistatud kasumi arvel ja see kasum on tulumaksuga maksustatud.”

§ 50 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

“(1¹) Lõike 1¹ punktides 3 ja 4 nimetatud juhul võetakse arvesse ainult tulumaks, mille tasumine oli seaduse või välislepingu alusel kohustuslik.”

Esialgsete plaanide ja tähtaegade järgi peaksid TMS-is muudatused olema juba vastu võetud. Paraku see nii ei ole.

Muutub vabastusmeetodi põhimõte dividendide maksustamisel

Kavandatavate muudatustega uuendatakse dividendide maksustamisel vabastusmeetodi kasutamise põhimõtet. Kehtiva TMS kohaselt rakendatakse vabastusmeetodit juhul, kui dividendi maksev residentist äriühing on ise saanud dividendi, mille aluseks olevalt kasumiosalt on tulumaksu maksnud teine äriühing (Eestis või välisriigis) või millelt on tulumaks kinni peetud. Samuti kui dividendi makstakse äriühingu välisriigis asuvale püsivale tegevuskohale omistatud kasumi arvel, millelt on tulumaks makstud.

Vabastusmeetodit saab kasutada juhul, kui dividendi saanud äriühingu osalus dividendi maksvas äriühingus oli dividendi maksmise ajal vähemalt 20%. Seega saab kehtiva seaduse kohaselt vabastusmeetodit kasutada juhul, kui dividendi maksmise aluseks olevalt kasumilt on tulumaks juba makstud. See aga on tekitanud praktikas probleeme vabastusmeetodi rakendamisel. Oluline ei peaks olema see, kas tulumaks on juba makstud, vaid see, kas konkreetne kasum kuu-

lub selle teenimise riigis tulumaksuga maksustamisele või mitte. Seetõttu täpsustatakse seaduse sõnastust nii, et vabastusmeetodi kasutamiseks on õigus ka sellise kasumi korral, millelt maksuhaldur on tulumaksukohustuse arvutanud. Uus sõnastus "on maksustatud" hõlmab nii tulumaksu, mis on kasumilt ära makstud, kui ka kasumilt arvatud tulumaksukohustust (nt on maksuteade väljastatud). Seega saab vabastusmeetodit kasutada ka sellise dividendi osas, mille aluseks olevalt kasumilt on välisriigi maksuhaldur tulumaksukohustuse arvutanud, kuid mille tasumise kuupäev ei ole veel saabunud. Seejuures tuleb arvestada, et mõistesse "on maksustatud" ei kuulu äriühingu tasutud tulumaksu avansiline makse, kuivõrd tegemist on maksega, mitte lõpliku maksuga.

Eelnõu kohaselt on vabastusmeetodi kõlbulik dividend jaotatud kahte rühma:

- dividend, mis on saadud (EMP) lepinguriigi või Šveitsi residentist ja tulumaksukohustuslasest äriühingult (välja arvatud madala maksumääraga territooriumil asuv äriühing) või mida makstakse residentist äriühingu

lepinguriigis või Šveitsis asuvale püsivale tegevuskohale omistatud kasumi arvel;

- dividend, mis on saadud muu välisriigi äriühingult (välja arvatud madala maksumääraga territooriumil asuv äriühing) ja millelt on tulumaks kinni peetud või mille aluseks olev kasumiosa on tulumaksuga maksustatud või mida makstakse residentist äriühingu välisriigis asuvale püsivale tegevuskohale omistatud kasumi arvel, kui see kasum on tulumaksuga maksustatud.

Esimesel juhul on oluline, et äriühing, kellelt dividend saadi, on oma residentriigis tulumaksukohustuslane ning reaalselt tulumaksu tasumist ei nõuta. Teisel juhul – kui äriühing on n-ö kolmanda riigi, s.t muu välisriigi kui lepinguriigi või Sveitsi resident, peab dividendilt olema tulumaks tegelikult kinni peetud või selle aluseks olevalt kasumiosalt maksukohustus määratud.

Eesti äriühingu välisriigis asuvale püsivale tegevuskohale omistatud kasumi jaotamise osas jäetakse § 50 lõikest 11 (punkt 4) välja nõue, et vabastusmeetodi rakendamiseks peab tulumaks olema tasutud püsiva tegevuskoha riigis. Seeläbi seatakse välisriigis püsiva tegevuskoha kaudu tegutsevad äriühingud topeltmaksustamise vältimisel võrdsesse olukorda tütarühingu kaudu välisriigis tegutsevate residentidest äriühingutega.

Kui dividendi maksmise aluseks olevalt kasumiosalt tulumaksukohustust määratud ei ole või kui dividend on saadud madala maksumääraga territooriumil asuvalt äriühingult, rakendatakse krediitimeetodit. Kuna EL ema-tütredirektiivi kohaselt tuleb vabastusmeetodi rakendamiseks nõutavat osaluse määra vähendada 15%-ni 2007. aastal ja 10%-ni 2009. aastast, sätestatakse selles paragrahvis ka 15% määr.

Eelnõu ja seletuskirjaga on võimalik tutvuda Kaubanduskoja kodulehel www.koda.ee rubriigis Majanduspoliitika > Aktuaalset.

Töötajate usaldusisiku valimine olgu vabatahtlik

UUE TÖÖTAJATE USALDUSISIKU SEADUSE EELNÕU KOHASILT MÄÄRATAKSE TULEVIKUS SENISEST SELGEMALT USALDUSISIKU ÕIGUSED JA KOHUSTUSED NING LISATAKSE VEIDI VASTUTUST. SAMA KEHTIB KA TÖÖANDJATE SUHTES.

MAIT PALTS

Majanduspoliitika- ja õigusosakonna jurist

Infovahendamise ülesanne peab jääma usaldusisikule

Lisaks eesmärgile täpsustada kehtivat reeglistiku tööandjate ja töötajate usaldusisiku vahelistes suhetes on üheks eelnõu ajendiks ka Euroopa Liidu direktiiv 2002/14 EÜ, millega rõhutatakse vajadust tõhustada keskmiste ja suurte ettevõtete sisemist suhtlust. Eriti oluline on selles valguses tööandja ja töötajate vahelise infovahetuse ja konsulteerimise soodustamine. Infovahendamise ülesanne peaks paljuski jääma just töötajaid esindavale usaldusisikule – tööandja töötaja, kelle on tööandja töötajate üldkoosolek valinud oma esindajaks.

Konkreetsemad kohustused määrab kokkulepitud 30 töötaja piir

Töötajate usaldusisiku seaduse (TUIS) kehtivas versioonis ja eelnõus on nõuded ja kohustused sõltuvad töötajate arvust. Kehtivas seaduses sellist kriteeriumit ei ole, kuid vähem on ka kohustusi. Selvuskirja kohaselt on ministreeriumi ja sotsiaalpartnerite vahel kokku lepitud 30 töötaja piir, millest alates on tööandjal senisest konkreetsemad kohustused töötajate informeerimisel. Kui töötajate arv jääb alla nimetatud piiri, on töötajate usaldusisikul küll õigused infot saada ja tööandjal kohustus seda anda, kuid märksa üldisemal tasemel. Juhul, kui

töötajaid on üle 30, on tööandjal kohustus informeerida töötajaid näiteks tööandja struktuuri muutmisest, majanduslikust ja tööhõiveolukorrast ning nende võimalikust arengust.

Usaldusisiku valik peab jääma töötajate endi vabaks tahteks

Kuivõrd usaldusisik on töötajate valida, peab valiku tegemine jääma ka nende vabaks tahteks. Seda mõtet peaks praegusest rohkem kandma ka uus seadus. Kui töötajad endi hulgast usaldusisikut ei

aga järjekordse kohustus-vastutus reeglistiku loomine ettevõtjatele. Eriti tuleb siin mees pidada seda, et meie ettevõtetest ja majanduse arendajatest suur osa on väikesed, kuni mõnekümne töötajaga firmad, kus info sageli niigi piisavalt liigub ja täiendava usaldusisiku valimine oleks vaid formaalne küsimus.

Vabatahtliku valiku poolt räägib seegi, et info vahetamine eeldab alati kahte osapoolt – tööandjat, kes soovib teavet jagada ning töötajat, kes soovib seda vastu võtta. Infot andma saab küll sundida, kuid seda vastu võtma tihti mitte.

Töötajate usaldusisik peab esindama kõiki töötajaid, kellegi erihuve üldhuvist kõrgemale seadmata. Tal peab olema töötajate usaldus ning soov tööandjalt saadud infot töötajateni viia. Vähetähtis ei ole ka läbisaamine tööandjaga ning ametiühinguga, kui see moodustatud on.

vali, olgu põhjuseks siis huvi puudumine või suutmatus omavahelisele kokkuleppele jõuda, ei tohiks selle eest mingil moel vastutavaks osutada tööandja. Kuigi otsest hirmu ei ole põhjust tunda ka eelnõu hetkevarianti vaadates, peaks seadus siiski kandma selgemalt põhimõtet, mille kohaselt peab töötajate usaldusisiku valimine olema alati vabatahtlik. Seaduse eesmärk saab olla vaid koostöö soodustamine seal, kus seda teha soovitakse, mitte

Ametiühingute ja usaldusisikute suhted

Üheks TUIS eelnõus tähelepanu äratanud küsimuseks (eelkõige ametiühingute seas) on kindlasti ametiühingute ja usaldusisikute suhted. Kas ametiühingute olemasolu korral võivad töötajad lisaks ka usaldusisiku valida või mitte ning kummal on rohkem volitusi töötajate esindamisel? Võttes näiteks 30 töötajaga ettevõtte, kus 5 töötajat on moodus-

tanud ametiühingu (§ on minimaalne töötajate arv ametiühingu moodustamiseks - AÜS § 7 lg 1) ning töötajate üldkoosolek on valinud endi hulgast ka usaldusisiku (koosolekul peavad osalema vähemalt pooled töötajatest ning valituks osutub isik, kes saab enim hääli), siis kummal peaks antud juhul olema suurem töötajate usaldus? Tõenäoliselt ei ole reaalselt ette tulevad situatsioonid aga niivõrd must-valged. On selge, et töötajate usaldusisik peab esindama kõiki töötajaid, kellegi erihuve üldhuvist kõrgemale seadmata. Tal peab olema töötajate usaldus ning soov tööandjalt saadud infot töötajateni viia. Vähetähtis ei ole ka läbisaamine tööandjaga ning ametiühinguga, kui see moodustatud on.

Tööandja kannab usaldusisikule vajaliku koolituse kulud

Eelnõus on muuhulgas ette nähtud, et tööandja võimaldab usaldusisikule tema ülesannete täitmiseks koolitust mõistlikus ulatuses ning kannab sellega seotud kulud. Siin tõstatub arvatavasti küsimus - mis on mõistlik? Kuna olukordi võib olla väga erinevaid, siis seda üheselt kirja panna on võimatu. Oluliselt võib siin saada maksuhalduri arvamus koolituskulude pealt erisoodustusmaksu tasumise kohta. Kuigi seadusest tulenevad tööandja kulud töötajatele ei kuulu erisoodustuste hulka, oleks antud juhul siiski hea, kui eelnõu seletuskirjas küsimust veidigi puudutataks ja tööandjatele olukorda rohkem lahti seletatakse. ☒

Uue TUIS eelnõuga ning sellele lisatud seletuskirjaga võib soovi korral tutvuda Kaubanduskoja kodulehel www.koda.ee rubriigis Majanduspoliitika > Aktuaalset. Kõik kommentaarid ja ettepanekud on oodatud e-posti aadressile mait@koda.ee.

Teenuste direktiiv vastu võetud!

16. VEEBRUARIL VÕTTIS EUROOPA PARLAMENT VASTU PIKALT KÕNEAINET ANDNUD TEENUSTE DIREKTIIVI. VASTUVÕETUD DIREKTIIVI TEKSTI TEHTI PARLAMENDIS ENNE HÄÄLETAMIST MITMEID MUUDATUSI.

Olulisim muudatusena jäeti välja päritoluriigi põhimõte

Kõige tähtsama muudatusena on antud direktiivi lõplikust versioonist välja jäetud päritoluriigi põhimõte, mille kohaselt tagaksid liikmesriigid, et teenuseosutajate suhtes kohalduks üksnes nende päritoluliikmesriigi kooskõlastatavasse valdkonda kuuluvaid siseriiklike õigusnorme. Samuti muudeti mitmel pool direktiivi tekstis sõnastust.

Liikmesriigid peavad õigus- ja haldusnormid direktiiviga vastavusse viima

Liikmesriigid peavad käesoleva direktiivi rakendamiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid direktiiviga vastavusse viima kolme aasta jooksul pärast antud direktiivi jõustumist. Samuti on liikmesriikidel kohustus edastada viivitamatult komisjonile kõnealuste sätete sisu ning kõnealuseid sätteid ja käesolevat direktiivi puudutava vastavustabeli.

Euroopa Komisjon vastutab aruandluse eest

Euroopa Komisjon peab hiljemalt nelja aasta möödudes antud direktiivi jõustumisest esitama Euroopa Parlamen-

ALAR SÜNT

Majanduspoliitika- ja õigusosakonna nõunik

dile ja Nõukogule kokkuvõtva aruande, millele vajadusel lisatakse ettepanekuid täiendavate algatuste kohta. Lisaks sellele on Komisjonil kohustus iga kolme aasta järel esitada Euroopa Parlamendile ja Nõukogule ulatuslik aruandlus käesoleva direktiivi ning eelkõige selle artiklite 2 ja 16 kohaldamise kohta, lisades vajadusel ettepanekuid direktiivi muutmiseks. Antud direktiivi artiklid 2 ja 16 käsitlevad vastavalt direktiivi reguleerimisala ning teenuste osutamise vabadust. Teenuste direktiiv jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist Euroopa Liidu Teatajas.

Artikli kirjutamise hetkel ei olnud veel värskest vastuvõetud Teenuste direktiivi terviklik tekst Euroopa Liidu Teatajas avaldatud. ☒

Huvilistel on võimalik direktiivi algsele teksti siseseviidud muudatustega tutvuda Kaubanduskoja kodulehel www.koda.ee. Kõik arvamused, küsimused ja mõtted antud teemal on oodatud e-posti aadressile alar.synt@koda.ee.

Kas tunnete muret rahva tervise pärast?

KAUBANDUSKOTTA SAABUS EUROOPA KOMISJONIST PROJEKTI EELDOKUMENT „TERVISLIKU TOITUMISE JA KEHALISE AKTIIVSUSE EDENDAMINE: EUROOPA MÕÖDE ÜLEKAALULISUSE, RASVUMISE JA KROONILISTE HAIGUSTE ENNETAMISEL“. SELLE DOKUMENDI EESMÄRK ON KINDLAKS TEHA, MILLISEID MEETMEID TULEKS RAKENDADA, ET AIDATA INIMESTEL TEHA TERVISLIKKE VALIKUID.

MERLE ELLER

Majanduspoliitika- ja õigusosakonna projektijuht

Suurem kehaline aktiivsus ja tervislik toitumine aitavad tõsta elukvaliteeti.

Projekti eeldokumendi andmetel kaotatakse Euroopa Liidus vale toitumise ja vähese kehalise aktiivsuse tõttu keskmiselt 9,6% täie tervise juures elatud aastatest (suitsetamise tõttu näiteks 9%). Samast pärineb ka fakt, et peaaegu pooled üle 25-aastastest täiskasvanud eestlastest on ülekaalulised.

Kõige sagedasemaks krooniliste haiguste ja enneaegse surma põhjuseks on vale toitumine ja madal füüsiline aktiivsus.

Lisaks inimkannatustele, mida rasvumine põhjustab, on selle tõve levikul ka olulised majanduslikud tagajärjed. Näiteks USA-s on välja arvatud, et keskmise rasvunud täiskasvanu meditsiinikulud on 37% suuremad, kui keskmise normaalkaalulise isiku kulud. Tervishoiukulutustele lisanduvad puudunud tööpäevadest põhjustatud tootlikkuse vähenemine, varajane töövõime kaotus ja enneaegsed surmad.

Kaubanduskoda kutsub Teid kaasa mõtlema, mida võiks ette võtta meie kõigi tervisliku toitumise ja kehalise aktiivsuse suurendamiseks.

Ettevõtjatelt oodatakse eelkõige vastuseid küsimustele:

- Mis aitaks paremini müüa tervislikke tooteid? Millised probleemid on tekkinud näiteks tervisliku toidu reklaami-

- misel, turustamisel, märgistamisel jne?
- Kas olete valmis tegema koostööd avaliku sektoriga (nt koolidega), et toetada tervisehariduse andmist?
- Mis takistab teie ettevõtetel töötajate kehalist aktiivsust ja tervislikku toitumist rohkem toetamast?
- Kas „heade tavade“ laialdane propageerimine on piisav, et ühiskonnas toimuksid muudatused, või on vaja kehtestada uusi seaduslikke regulatsioone?

Kui olete tervise teemast huvitatud ja soovite kaasa aidata inimeste kehalise aktiivsuse suurendamisele, toidulaua rikastamisele või muul moel tervislike eluviiside edendamisele, siis võtke palun ühendust Kaubanduskoja majanduspoliitika- ja õigusosakonnaga.

Soovime Teile head tervist!

EK projekti eeldokumendi „Tervisliku toitumise ja kehalise aktiivsuse edendamine: Euroopa mõõde ülekaalulisuse, rasvumise ja krooniliste haiguste ennetamisel“ eestikeelse tõlkega on kõigil võimalik tutvuda Kaubanduskoja kodulehel www.koda.ee rubriigis Majanduspoliitika > Aktuaalset.

Teie ettepanekuid ootame e-posti aadressil merle.eller@koda.ee või telefonil 646 0244.

Küsimustele vastab:
URMAS MÄNNA
Majanduspoliitika- ja
õigusosakonna jurist

Õppepraktikast

Kas õppepraktikal viibiva kutse-õppeasutuse õpilasega tuleb sõlmida tööleping või võlaõiguslik leping?

Õpilaste praktikaga seonduvat reguleerib Eestis põhiliselt Kutseõppeasutuse seadus. Seaduse § 17 kohaselt reguleeritakse õpilase poolt ettevõttes läbi viidavat praktikat kooli või õpilase ja praktikat korraldava ettevõtja või asutuse vahel sõlmitava lepinguga, mille kohustuslikeks tingimusteks on:

- praktika alustamise ja lõpetamise aeg, kestus, toimumise koht ja aadress;
- kooli õppekavast tulenevate ja individuaalsete praktikaülesannete loetelu;
- praktikal viibiva õpilase õigused ja kohustused;
- praktikaettevõtte või -asutuse õigused ja kohustused;

- kooli õigused ja kohustused;
- andmed praktikaettevõtte või -asutuse ja juhendaja ning koolipoolse juhendaja kohta;
- lepingu muutmise ja lõpetamise alused ja kord;
- vaidluste lahendamise kord. Praktikal viibimise ajal laienevad õpilastele töökaitsealased õigusaktid.

Toodud regulatsioonist selgub, et õpilasele ei laiene tööõiguse alased aktid ning lepingu iseloom vastab rohkem võlaõiguslikule suhtele. Seega õppepraktikal viibiva õpilasega tuleb sõlmida võlaõiguslik leping – praktikaleping. Õpilasele ei laiene töötajatele kohalduvad normid, mis on seotud tööaja, palga ja puhkusega. Samas tuleb kinni pidada töökaitsealastest õigusaktidest. Töökaitsealaste õigusaktide mõistet ei ole üheski seaduses avatud, kuid tavaarusaamise juures tähendab see, et juhendada tuleb normidest, mis reguleerivad tööohutust ja töötervishoidu. Nendeks on kindlasti Töötervishoiu- ja tööohutuse seadus ja selle alusel kehtestatud õigusaktid, aga ka mõned Töölepingu seaduse alused välja antud määrused.

Õpilasele ei laiene töötajatele kohalduvad normid, mis on seotud tööaja, palga ja puhkusega. Samas tuleb kinni pidada töökaitsealastest õigusaktidest.

Agendilepingust

Millised õigused on agendil pärast agendilepingu lõppemist?

EL-i õigusaktidega on agendilepingu lõppemise korral agendile ette nähtud küllaltki suured õigused. Seda eelkõige juhul, kui agenditegevus on agendi põhitegevuseks ja agent on käsundiandjale oma tegevusega uute kliendisuhete näol ka reaalselt kasu toonud. Õigused seisnevad võimaluses nõuda käsundiandjalt eraldi lahkumishüvitist ja teatud juhtudel lepingu lõppemisega tekitatud kahju hüvitamist. Eestis käsitleb agendilepinguga seonduvat Võlaõigusseadus, kuhu vastavad EL-i põhimõtted üle on võetud.

Millistel juhtudel ja kui suures ulatuses agendile lepingu lõppemine kompenseeritakse?

Agendil on põhimõtteliselt õigus saada hüvitist lepingu lõppemise korral mis tahes põhjustel, välja arvatud juhtudel, kui:

- agendilepingu ütles üles agent temast endast tulenevatel põhjustel;
- agendilepingu ütles üles käsundiandja agendi süülise käitumise tõttu;
- lahkuvale agendile tasub hüvitist uus agent;
- agenditegevus oli agendile kõrvaltegevuseks.

Agendil on lepingu lõppemise korral hüvitise saamise eelduseks see, kui ta on käsundiandja jaoks loonud ärisuhteid uute klientidega, käsundiandjal on neist suhetest ka pärast agendilepingu lõppemist olulist kasu saanud ning agent oleks lepingu jätkumise korral saanud enda vahendatud klientide eest agenditasu edasi. Hüvitise maksmine ning selle suurus peab kõiki asjaolusid arvestades olema õiglane. Seadus ei sätesta täpset hüvitise suurust, kuid ütleb, et agent ei või nõuda oma keskmisest aastatasust suuremat hüvitist. Lahkumishüvitise maksmine ei välista ega piira agendi õigust nõuda talle agendilepingu lõppemisega tekitatud kahju hüvitamist. Lahkumishüvitise või kahju hüvitamise välistamise või piiramise kokkulepe on tühine.

Kevadel jõustub uus Riigihangete seadus

RIIGIHANGETE UUE SEADUSE JÕUSTUMIST ON OODATUD JUBA JAANUARI LÕPUST. KAHJUKS EI OSKA RAHANDUSMINISTEERIUM KA TÄNASE PÄEVA SEISUGA ÕELDA TÄPSET KUUPÄEVA, MILLAL UUS SEADUS RIIGIKOGU POOLT KINNITATUNA JÕUSTUDA VÕIKS.

LEA AASAMAA

Euroinfo keskus nõunik

Ehkki uuest seadusest tulenevad muudatused ei ole kardinaalsed, toon siinkohal välja mõningad aspektid ja muudatused (kindlasti ei ole loetelu ammendav), millele tasuks tähelepanu pöörata ning mida on seaduse koostajad ka ise rõhutanud nii seaduse eelnõu selgustkirjas kui 21. veebruaril toimunud uue Riigihangete seaduse koolitusel Rahandusministeeriumis.

Miks uus seadus?

Uue riigihangete seaduse väljatöötamise peamiseks põhjuseks oli Eesti kui EL liikmesriigi kohustus üle võtta 31. märtsist 2004 jõustunud EL kaks uut direktiivi. Uute direktiivide kehtestamise tingis vajadus kaasajastada riigihangetele kohanduvaid reegleid ning seoses vahepeal aset leidnud majandusliku ja tehnilise arenguga, võtta kasutusele uusi hankemenetlusi ja lihtsustada riigihangete reeglistikku üldisemalt.

Eesmärk on muuta reeglid hankemenetluse korraldamisele selgemaks, paindlikumaks ja läbipaistvamaks, lihtsustada regulatsiooni hangete korraldamisele allpool rahvusvahelist piirmäära (nt hankijal on uue seaduse järgi õigus vabalt valida, kas kasutada avatud hankemenetlust, piiratud hankemenetlust, võistlevat dialoogi või väljakuulutamistega läbirääkimistega hankemenetlust). Samuti on uue seaduse eesmärk lihtsustada reegleid hangetele võrgusti-

kega seotud sektorites, teha riigihangete lõppemise alused/tulemused avalikuks kohustusliku riigihanke aruande esitamise kaudu, muuta vaidluste läbivaatamine oluliselt efektiivsemaks ning suunata riigihangete järelevalvet rohkem käimasolevatele hangetele. Uue riigihangete seaduse eesmärk on tagada avaliku sektori rahaliste vahendite läbipaistev, otstarbekas ja säästlik kasutamine, isikute võrdne kohtlemine ning olemasolevate konkurentsitingimuste efektiivne ära kasutamine riigihangete läbiviimisel.

Võrreldes kehtiva Riigihangete seadusega on uues Riigihangete seaduse eelnõus alljärgnevad põhimõttelised muudatused:

- Võrgustikusektori hanketegevus on muudetud senisest oluliselt paindlikumaks, mis kohustab hankemenetluse korraldama vaid juhul, kui hankelepingu eeldatav maksumus on võrdne rahvusvahelise piirmääraga või ületab seda.
- Vaidlustuste efektiivsemaks ja sõltumatuks lahendamiseks on sätestatud nõue, et Riigihangete Ameti ametnikud, kes tegelevad vaidlustuste lahendamise, ei tohi täita muid Riigihangete Ametile pandud ülesandeid ja seega on vaidlustuse läbivaatamine muudest funktsioonidest (nõustamine, järelevalve) lahutatud.
- Lähtudes EL hankedirektiividest ja hankemenetluse suurema paindlikku-

se ja efektiivsuse võimaldamiseks on lisatud uus hankemenetluse liik võistlev dialoog; sisse on toodud hankelepingute sõlmimise protsessina dünaamiline ostusüsteem ja avatud või piiratud hankemenetluse osana elektrooniline oksjon.

- Järelevalve tõhustamiseks on eelnõus loodud eeldus järelevalve keskendumiseks ka käimasolevatele riigihangetele.
- Muudatusena võivad raamlepingu sõlmida kõik hankijad, milles kehtestatud põhiliste tingimuste alusel saab sõlmida konkreetseid lepinguid raamlepingu kehtivusaja jooksul.
- Seaduses kasutatavad mõisted ja lepingu tekkimise institutsioon on viidud kooskõlla võlaõigusseaduses sätestatuga.
- Pakkujate ja taotlejate kvalifikatsiooni kontrollimise kohta võiks uuest seaduse eelnõust nimetada järgmisi muudatusi:
  - 1) Maksuvõlgnevust kontrollitakse ka hankemenetlusele eelnenud aasta osas. Kui isikul on olnud maksuvõlg viimase aasta jooksul rohkem kui 30 päeva vältel või kui ta ei ole hankemenetluse ajaks täitnud nõuetekohaselt kõiki riiklike ja kohalike maksude tasumise kohustusi, kuulub ta menetlusest kõrvaldamisele.
  - 2) Samuti võib hankija esitada taotlejale või pakkujale tingimuse sotsiaalmaksu ja sotsiaalkindlustuse maksete minimaalse tasumise osas,

mis võib olla minimaalselt 70% taotleja või pakkuja asukohariigi vastava valdkonna keskmiselt palgalt tasutav sotsiaalmaksu või sotsiaalkindlustuse makse summa töötaja kohta. Keskmise määra arvestus peab toimuma hankija poolt määratud viisil objektiivselt ja piirkonnapõhiselt. Selline nõue peaks välisutama selliste taotlejate või pakkujate osalemise hankel, kes maksavad oma töötajatele nn ümbrikupalga. Piirangu eesmärgiks on anda hankijatele võimalus ümbrikupalga maksimise või muude ebaseaduslike meetmete arvel madalama maksumusega pakkumusi esitavaid pakkujaid vajadusel menetlusest kõrvaldada.

Mõningad uued seaduse eelnõu mõisted:

- **Dünaamiline ostusüsteem** on täielikult elektrooniline hankelepingute sõlmimise protsess, mille käigus kõik huvitatud isikud, kes vastavad kvalifitseerimise tingimustele ning esitades tehnilisele kirjeldusele vastava esialgse pakkumuse, saavad sellega liituda. Hankija võib sõlmida hankelepinguid dünaamilise ostusüsteemiga liitunud pakkujatega selle kasutusaja jooksul lihtsustatud korras. Dünaamilist ostusüsteemi võib teatud mõttes võrrelda raamlepinguga, kuna sellega liitunud pakkujatele saab hankija hankida lihtsamal korral, kuid erinevalt raam-

lepingust saab dünaamilise ostusüsteemiga liituda kogu selle kasutusaja vältel. Dünaamilise ostusüsteemi all mõistetakse täielikult elektrooniliselt toimivat, ajaliselt piiratud hanke menetlust, mis on mõeldud tavalisteks hangeteks. Hankija loodud dünaamiline ostusüsteem on oma kestvuse jooksul avatud huvitatud isikutele liitumiseks. Dünaamiline ostusüsteem kujutab endast mitmeetapilist hanke menetlust, mille loomise protseduur ja dünaamilise ostusüsteemi alusel hankelepingute sõlmimise kord kehtestatakse Vabariigi Valitsuse poolt hiljemalt 1. jaanuarist 2007 (seoses sellega, et direktiivides osaliselt puudus täiendav tõlgendus).

- **Võistlev dialoog** on uus hanke menetluse liik direktiivi 2004/18/EÜ kohaselt. Võistleva dialoogi puhul võib iga isik esitada hanke menetluses osalemise taotluse koos kvalifikatsiooni tõendavate dokumentidega hankijale. Hankija aga peab tema poolt hanke menetluses osalema valitud taotlejatega läbirääkimisi, et välja selgitada üks või mitu kasutusomaduste ja funktsionaalsete nõuete poolest kõige enam tema vajaduste rahuldamiseks sobivat lahendust. Hankija esitab läbirääkimiste tulemusel välja valitud taotlejatele ettepaneku pakkumuse esitamiseks ja valib välja eduka pakku-

muse lähtudes hanketeates või hanke dokumentides sätestatud hankelepingu sõlmimise kriteeriumist.

Seega on võistlev dialoog kolmeetapiline. Esimeses etapis kontrollib hankija pärast taotlejate võistlevas dialoogis osalemise taotluste esitamist nende kvalifikatsiooni. Teises etapis peab hankija kvalifitseeritud taotlejatega läbirääkimisi. Kolmandas etapis esitab hankija temale sobiva lahendusvariandi pakkujatele ettepaneku pakkumuse esitamiseks, mille järel esitavad ettepaneku saanud isikud pakkumused, mida hankija hindab ja võrdleb üldises korras ning leiab selliselt eduka pakkumuse.

- **Elektrooniline oksjon** – elektroonilise oksjoni all mõistetakse etappi hanke menetluses, kus pärast pakkumuste hindamist käivitatakse oksjon, kasutades ära infotehnoloogilisi vahendeid eesmärgiga võrrelda pakkumustes esitatud tingimuste väärtusi, mis on kvantitatiivselt mõõdetavad (eelkõige hindasid või muid otseselt mõõdetavaid näitajaid), et leida hankijale kõige soodsam lõpptulemus. Elektrooniline oksjon ei sobi intellektuaalse omandiga seonduvate hangete hindamiseks, mille puhul on võimatu kehtestada kvantitatiivseid mõõtmise kriteeriume (nt ehitustööde projekteerimine). Liikmesriikides ei ole hetkel veel piisavalt kogemusi elektrooniliste oksjonite korraldamisel. Eelkõige kasutavad elektroonilist oksjonit riigid, kus on loodud riigiasutuste hangete teostamiseks tsentraalne hankija, kes ostab suures mahus kaupu riigiasutustele ja kohalikele omavalitsustele. Komisjon koostab hetkel (sarnaselt võistleva dialoogi ja dünaamilise ostusüsteemiga) elektroonilisi oksjoneid puuduvat juhendmaterjali ning liikmesriigid peavad kavandama oma elektrooniliste riigihangete tegevuskava.
- **Tunnustatud ettevõtjate ametlik nimekiri** on Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatavas korras loodav nimekiri, kuhu kantakse taotluse alusel vastavas valdkonnas tegutsevad ettevõtjad, kes vastavad Vabariigi Valitsuse poolt nimekirja kandmiseks kehtestatud

RIIGIHANKED MIS, KELLELE JA KUIDAS?

Euroopa Liidu liikmelisus annab Eesti ettevõtjale, isegi kohalikele riigihangete turule, ligi 1000 miljardi euro suuruse Euroopa Liidu riigihangete turu.

Käesoleva väljaande eesmärgiks on selgitada, mis on riigihanked, millal saavad neist rahvusvahelised hanked ning kuidas avaliku sektori tellimuste ja ostudega kursis püsida.

Jätukub lk 12

12 Euroinfo keskus

Algus lk 10

nõuetele ja saavad selle alusel tõendada oma vastavust teatud kvalifitseerimise nõuetele.

- **Hanketeade** – asendab kehtivas seaduses hanke väljakuulutamiseks kasutatava „pakkumise kutse”.
- **Hankedokumendid** – asendab kehtivas seaduses kasutatud „pakkumise kutse dokumendid”.
- **Pakkumus** – asendab kehtivas seaduses kasutatud „pakkumise”.
- **Nõustumus** – nõusolek hankelepingu sõlmimiseks, mille andmisega tekib hankeleping.
- **Hankija** – asendab kehtivas seaduses kasutatud „ostja” mõiste, kuna võlaõigusseaduses on ostja mõiste seotud müügilepinguga.

Siseriiklikud piirmäärad:

- asjade ja teenuste hankelepingu ning ideekonkursi korral 40 000 eurot;
- ehitustööde hankelepingu ja ehitustöö kontsessiooni korral 250 000 eurot.

Rahvusvahelised piirmäärad:

- 162 000 eurot asjade ja teenuste riigihankelepingute puhul, mis on sõlmitud riigiasutuste poolt;
- 249 000 eurot muude kui punktis 1 nimetatud hankijate sõlmitud asjade ja teenuste riigihankelepingute puhul;
- 6 242 000 eurot ehitustööde riigihankelepingute puhul.

Riigihanke piirmäärad on lähtudes eeldatavalt peatselt ühinemisest Euroopa Liidu ühisrahaga kehtestatud eurodes. Vastuolu rahaseadusega ei ole, kuna piirmäärade alusel ei toimu makseid, vaid need arvud on hankijale arvestuse aluseks, kas ta peab hankemenetluse korraldama või mitte.

Riigihangete seaduse eelnõu ning uue Riigihangete seaduse eelnõu seletuskirja on võimalik alla laadida Rahandusministeeriumi kodulehelt www.fin.ee. Kindlasti käsitleme riigihangetega kaasnevat teematikat ka eelseisvatel koolitustel Eesti Kaubandus-Tööstuskojas.

Tegevus Euroopas

Alates 2004. aasta 1. maist on Kaubanduskojal esindaja Euroopa Liidu institutsioonis Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitees (EMSK). Komitee töö toimub regulaarselt kolm-neli korda kuus. Komitee annab oma arvamuste kaudu nõu suurematele Euroopa Liidu institutsioonidele, näiteks Euroopa Komisjonile, Euroopa Nõukogule ja Euroopa Parlamendile.

Järgnevad töögrupid:

- **27. veebruaril** Välissuhete sektsiooni töögrupp teemal „Uued rahvusvahelised fondid võitluseks vaesusega, arengu, tervishoiu ja hariduse eest”.
- **7. märtsil** Tööandjate grupi kohtumine.
- **9. märtsil** Välissuhete sektsiooni töögrupp teemal „Euroopa Naabruspoliitika”.

Huvilistel on võimalik antud raportitega ka lähemalt tutvuda. Enamasti on olemas ka eestikeelsed versioonid.

Lisainfo:
KRISTINA TSHISTOVA
 EMSK liige
 E-post: kristina@koda.ee

30. mail toimub Brüsselis infopäev „Private sector development and SMEs support”

Seminari korraldajateks on mitmed Euroopa Liidu liikmesriikide ametlikud esindused EL-is ning samuti erinevad rahvuslikud institutsioonid.

Seminari eesmärk on tutvustada EL-i liikmesriikidest pärit ettevõtjatele, mida pakuvad EL-i poolt rahastatavad arenguabi hanked ning kuidas osaleda erinevatel arenguabi hangetel kolmandates riikides (väljaspool EL-i). Antud seminaril käsitletakse erinevad arenguabi programme ning selgitatakse, milliseid võimalusi need ettevõtjatele pakuvad. Samuti pakutakse ettevõtjatele kohtumisi teiste ettevõtjatega võimalike konsortsiumite moodustamiseks, pidades silmas koostööd tulevikus.

Osavõtutasu 150 eurot. Hind sisaldab lõunat ja seminari materjale.

Lisainfo:
LEA AASAMAA
 Tel: 644 8079 • E-post: lea@koda.ee

EL-i uue tollikoodeksi eelnõu on avatud aruteluks ka ettevõtjatele

EUROOPA KOMISJON ESITAS EELMISE AASTA DETSEMBRI ALGUSES EUROOPA NÕUKOGULE LÄBIVAATAMISEKS UUE TOLLISEADUSTIKU EELNÕU.

HAILI KAPSI

Väliskaubandusosakonna nõunik

Täna kehtiv Tolliseadustik, mis võeti vastu 1992. aastal, on vananenud ja jalgu jäämas kiiresti arenevale ühiskonnale, eelkõige infotehnoloogilises valdkonnas. Samuti on tolli praegune maksumehhanismi roll järjest rohkem muutumas ühiskonna julgeolekut ja turvalisust tagavaks tegevuseks.

Uus Tolliseadustik jõustub eeldatavasti 2009. aasta 1. jaanuaril, kaasa arvatud andmete elektroonse edastamise nõue tolli ja ettevõtjate vahel. Viimane on uue Tolliseadustiku üks põhilistest eesmärkidest – n-ö „paberita” keskkonna loomine.

Tervitatav on Maksu- ja Tolli Peadirektoraadi (DG TAXUD), kes on kõnesoleva eelnõu väljatöötaja, uus suund – äriühingute kaasamine ja seda nii seadusandluse väljatöötamisel kui ka rakendamisel. Praktikaks on see ka aset leidmas. Käesoleva aasta jaanuari lõpus toimus Austrias EK poolt korraldatud seminar, kus osalesid peale tolliametnike ka ettevõtjate esindajad. Eesti delegatsiooni kuulusidki nii tolliametnikud kui ettevõtjad. Seminari teema oli Ühtne Euroopa Luba (SEA – *Single European Authorisation*). SEA on lihtsustatud protseduur, mis võimaldab ettevõtjal, kellel on volitatud ettevõtja staatus, ühes liikmesriigis teostada kogu ekspordi ja impordiga seotud toimingud kõikjal ühenduses. Seega saab ettevõtja koondada ettevõtte raamatupidamise ja tolli-

Uus Tolliseadustik jõustub eeldatavasti 2009. aasta 1. jaanuaril

maksude tasumise kõikidelt teostatavalt tehingutelt talle volituse andnud liikmesriigis, kuigi kaubad füüsiliselt asuvad ja liiguvad mõnes teises liikmesriigis. Näiteks, kui kontserni peakontor paikneb Saksamaal ja tütar-ettevõtte mitmes teises liikmesriigis, siis võib tollivormistuse teostada Saksamaal, kus on olemas vastavad andmed kõikide tütar-ettevõtete kaupade kohta.

Taoline lihtsustus ei kehti käibemaksu ja väliskaubandusstatistika kohta. Käibemaks on maks, mida tasutakse liikmesriigis, kus toimub selle „tarbimine” ja statistika arvestus lähtub kaupade füüsilisest asukohast. Oodatav kasu ettevõtjatele seisneb selles, et taoline lihtsustatud protseduur tsentraliseeritud raamatupidamise olemasolul ja logistiliste lahenduste kasutamisel, hoiab kokku ettevõtja administratiivseid kulutusi ja kulutusi ka tehingutele enestele. Loomulikult, nagu iga uue asja puhul, on antud valdkonnas kerkinud palju küsimusi.

Alljärgnevalt mõned nendest:

- Millised kriteeriumid peavad olema täidetud, et saada SEA soodustusi?
- Kes võib esitada SEA avalduse?
- Kuidas ja kus toimub kaupade füüsilise kontrolli?
- Kuidas toimub asjaspepuutuvate tolliorganisatsioonide koostöö?
- Esindatus?

Tervitatav on see, et avalik sektor on EL-i tasandil kaasanud ettevõtjaid õigusaktide väljatöötamisele nagu lubatud ja sarnane lähenemine toimib ka Eestis.

Algtekstidega saab tutvuda Kaubanduskoja kodulehel www.koda.ee rubriigis Majanduspoliitika > Aktuaalset. Kõik arvamused ja ettepanekud on teretulnud e-posti aadressile haili@koda.ee.

Kaubanduskoda võttis vastu äridelegatsiooni Valgevenest

15. VEEBRUARIL TOIMUS KAUBANDUSKOJAS ESMAKORDSELT VALGEVENET TUTVUSTAV SEMINAR NING KONTAKTPÄEV VALGEVENE FIRMADELE. SEMINARI AVAS VALGEVENE KONSUL EESTIS HR OSTROVSKI. SÕNA SAID KA VALGEVENE KAUBANDUSKOJA VÄLISSUHETE OSAKONNA REFERENT ANDREI VELITSHKOVSKI, KES ARUTLES VALGEVENE JA EESTI MAJANDUSSUHETE NING ARENGUPERSPEKTIIVIDE ÜLE NING NING VITEBSKI JA MINSKI VABAMAJANDUSTSOONIDE ESINDAJAD.

VIIVE RAID

Rahvusvaheliste suhete osakonna projektijuht

Valgevene äridelegatsiooni kuulus 11 väga erinevaid tegevusvaldkondi esindavat firmat nagu näiteks autohaagiste, optika- ja veepuhastusseadmete, linase kanga ning põllumajandusseadmete tootjad jne. Lisaks firmadele tutvustasid oma piirkondade eeliseid ning soodsaid tingimusi välisfirmadele vabamajandustsoonide esindajad, kutsudes üles looma oma ettevõtet just Valgevenes. Eestipoolne huvi seminari ning individuaalsete kohtumiste vastu oli tavatult suur. Valgevene firmasid külastas seminari raames kokku üle 60 Eesti ettevõtte.

Kaubanduskoda planeerib koostöös EAS-ga vastuvisiiti Valgevenes juba selle aasta sügisel, 30. oktoobrist - 03. novembrini. Plaanis on Eestit tutvustavad seminarid ning kontaktkohtumised meie firmadele nii Minskis kui ka Vitebskis. Samuti on kavas külastada meie ettevõtetele huvi pakkuvaid firmasid ning osaleda meile pakutavas kultuuriprogrammis.

Loodame, et Eesti delegatsiooni ootab Valgevenes samaväärne elav huvi, kui Valgevene firmadele meil osaks sai. Ühtlasi soovime, et korraldatud kohtumised viiksid reaalse koostööni.

Palume kõigil, kes on huvituvad delegatsiooniga liitumisest, meiega juba praegu ühendust võtta (telefonil 644 3859 või e-posti aadressil viive@koda.ee).

Valgevene konsul Eestis Aleksander Ostrovski (paremal) ja Vitebski Kaubanduskoja peadirektor Valeri Butkevitch seminari avamas.

RAHVUSVAHELISTE ÜRITUSTE KALENDER

MÄRTS**9. märtsil**

seminar „Sihtturg Holland“

14. märtsil

seminar „Sihtturg Venemaa“

22. - 25. märtsil

äridelegatsioon Hollandisse

27. märts - 1. aprill

äridelegatsioon Ukrainasse

(Kiiev, Krimm)

APRILL**12. aprillil**

seminar „Sihtturg Hispaania“

MAI**4. - 7. mail**

Parma toidumessi CIBUS külastamine

Itaalias

8. mail

Iisraeli seminar

16. - 20. mail

puidutöötlemisseadmete messi Xylexpo

külastamine Itaalias

29. mail

Hollandi puuviljafirma kontaktpäev

29. - 31. mail

äridelegatsioon Moskvasse

31. mail - 3. juunil

delegatsioon FUTURALLIA

kontaktmessil Poolas

JUUNI**5. juunil**

Hispaania firmade kontaktpäev

6. juunil

seminar „Sihtturg Saksamaa“

13. juunil

Hispaania firmade kontaktpäev

SIRJE PUUST-MUMME

Rahvusvaheliste suhete osakonna juhataja

Tel: 644 3859

E-post: sirje.puust@koda.ee

www.koda.ee

Seminar SIHTTURG – HOLLAND 9. märts 2006

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda koostöös Hollandi Kuningriigi Suursaatkonnaga Eestis korraldavad äriseminari (Toom-Kooli 17) tutvustamaks Hollandi ärivõimalusi Eesti ettevõtjaile. Ürituse algus on kell 14.00.

Seminari avab ning annab ülevaate Kaubandus-Tööstuskoja rollist Eesti ettevõtjate rahvusvahelistele turgudele jõudmisel Kaubanduskoja peadirektor Siim Raie. Osalejaid tervitab ka Hollandi Suursaadik Eestis Hans Glaubitz.

Seminari ettekanded puudutavad Hollandi ettevõtluskliimat, seadusi ja maksusüsteemi, Hollandi majandus- ja ärimaastikku ning erinevaid sektoreid. Seminari osalejatele jagatakse praktilisi kogemusi ja näpunäiteid Hollandis tegutsemiseks.

Pärast seminari on kõik osalejad oodatud vastuvõtule Suursaadiku residentsis Toom-Rüütli 1.

Seminaril osalemine on tasuta!

Korraldaja jätab endale õiguse teha programmis muudatusi.

Täpsema programmi ja esinejatega saate tutvuda Kaubanduskoja kodulehel www.koda.ee

Lisainfo ja registreerimine:**ANNELI VALGE**

Rahvusvaheliste suhete osakonna projektijuht

Tel: 644 3859 • E-post: anneli@koda.ee

16 Rahvusvahelised üritused

SIHTTURG – VENEMAA

14. märtsil algusega kell 10.00

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda korraldab Eesti ettevõtjatele seminari äri võimaluste tutvustamiseks Venemaal. Seminari juhib ja avab Riigikogu liige ja suursaadik Tiit Matsulevitš.

Seminari kava:

- 10.30 **Eesti ettevõtjate äri võimalused Loode-Venemaal.**
Lauri Bambus, peakonsul Peterburis
- 10.50 **Eesti-Vene majandussuhted.**
Ivo Parmas, Eesti saatkonna majandusnõunik Moskvast
- 11.10 **Idanaabri üldine areng ja Kredex-i tegevus ekspordi arendamisel.**
Alar Voitka, Kredex-i makroanalüütik
- 11.40 **Loode-Venemaa regiooni äriturg ja liisingu arendamine.**
(Коммерческий рынок Северо-Западного региона и развития лизинга.)
Marina Jakovleva, SEB Russian Leasing
- 12.10 **Cista AS pikaajalised kogemused Peterburis.**
Vahur Käärrik, Cista AS juhataja
- 12.30 **Miks mõnel läheb Venemaal paremini kui teisel?**
Jaanus Paeväli, Krimelte OÜ kommertsdirektor
- 13.00 **Kokkuvõtte seminarist.**
Tiit Matsulevitš
- 13.15 Buffee

Osalemistasu Kaubanduskoja liikmele 300 krooni + km, mitteliikmele 600 krooni + km.

Registreerimine:

VIIVE RAID

Rahvusvaheliste suhete osakonna projektijuht
Tel: 644 3859
E-post: viive@koda.ee

RAHVUSVAHELINE TOIDUMESS CIBUS

4.-7. mai 2006 Parmas, Itaalias

4. – 7. mail 2006 toimub Itaalias, Parmas juba 13. korda rahvusvaheline toidumess Cibus (www.fiere.parma.it), mis leiab aset iga kahe aasta tagant. Messil on esindatud lai valik toote-gruppe: piimatooted, liha, kala, kohv, tee, kakao, erinevad pastad, oliivõlid, konserveeritud köögiviljad, puuviljad, karastusjoogid, joogid kiir- ja külmutatud toit. Eraldi kaubagrupina on maiustused, millega saab tutvuda näitusepinnal Dolce Italia.

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda korraldab käesoleval aastal Cibusele Eesti ettevõtjate ühiskülastuse. Pakume kogu reisi-paketti ning korraldust kohapeal:

- Reisipaketi maksumus on 12 580 krooni inimese kohta.
- Pakett sisaldab lennu, majutust ja korralduskulusid.
- Reisipaketi hind kehtib, kui grupi suurus on minimaalselt 8 inimest.

Messi raames pakume välja võimaluse kohtuda kontaktbörsil erinevate riikide firmade esindajatega. Projektis osalevad: Saksamaa, Prantsusmaa, Hispaania, Eesti, Itaalia, Holland, Belgia, Ukraina, Inglismaa, Argentiina, Brasiilia, Mehhiko ja Uruguai.

NB! Täpsema programmi ja osalemistingimustega saab tutvuda Kaubanduskoja kodulehel www.koda.ee

Huvi korral palume kiiresti ühendust võtta!

Registreerimine kuni 20. veebruarini!

Lisainfo ja registreerimine:

LIIS LIIVOJA, rahvusvaheliste suhete osakonna projektijuht
Tel: 644 3859 • E-post: liis@koda.ee

ÄRIVISIIT KIIEVISSE JA KRIMMI 27.03.-01.04.2006

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda korraldab koostöös EAS-i ning Ukraina Noorte Kommertskojaga (JCI) ärivisiidi Ukrainasse, mis seekord hõlmab Kiievit ning Krimmi.

Visiidi äriprogrammis on Eestit tutvustavad seminarid ning individuaalsed kohtumised Eesti firmadele nii Ukraina kui ka Krimmi Kaubanduskogas, JCI poolt korraldatud seminar-ümarlaud Ukraina juristide, audiitorite, pankurite ja ametnikega, kohtumine Eesti Saatkonnas, Ukraina ettevõtete külastused ning linnaekskursioonid.

Paketi hind on 18 000 krooni ning see sisaldab lendu Tallinn-Kiiev-Simferopol-Tallinn, majutust Kiievis ja Livadias ning transfeere. Kui ettevõttest soovib osaleda rohkem kui üks inimene, siis iga järgneva osaleja pakett on 13 750 krooni. Hindadele lisandub osaliselt käibemaks.

Firmale individuaalsete kontaktide korraldamiseks on vaja täita ettevõtte ankeet, mille saate Rahvusvaheliste suhete osakonnast.

Lisainfo ja registreerimine:

VIIVE RAID

Rahvusvaheliste suhete osakonna projektijuht

Tel: 644 3859

E-post: viive@koda.ee

POGRAMM:

27. märts

- 13.55 Lend Tallinn–Kiiev
- 15.45 Saabumine, transfeer hotelli RUS
- 17.00 Majutamine hotellis
- 19.30 Transfeer saatkonda, kohtumine Eesti Saatkonnas Kiievis, buffee
- 22.00 Transfeer tagasi hotelli

28. märts

- 9.30 Transfeer hotellist Ukraina Kaubanduskotta
- 10.00 (10.00-17.00) Eesti-Ukraina seminar ning kontaktpäev Ukraina Kaubanduskogas

29. märts

- 9.00 Transfeer hotellist LIGA Business Inform'i majja
- 9.30 Seminar-ümarlaud advokaatide, audiitorite, pankurite, kõrgete ametnikega.
- 13.30 Lõuna
- 14.30 Transfeer Oboloni tehasesse
- 15.00 Oboloni õlletehase külastamine degusteerimisega
- 16.30 Linnaekskursioon
- 19.00 Õhtusöök restoranis „Pervak“ (UKTK, Eesti Saatkond, JCI jm)

30. märts

- 12.00 Transfeer Borispili lennujaama
- 14.30 Väljalend Simferopolisse
- 15.00 Transfeer Jaltasse Livadiasse
- 19.00 Majutamine hotellis „Kichkine“ Livaadias

31. märts

- 9.00 Eesti-Krimmi seminar
- 11.00 Kontaktpäev Krimmi ettevõtjatega
- 13.00 Lõuna
- 14.30 Transfeer hotellist
- 15.00 Massandra tehase külastus
- 17.00 Jalta linnaekskursioon
- 21.00 Pidulik õhtusöök (Krimmi KTK, Krimmi Ministrite Kabinet jt.)

1. aprill

- 9.00 Transfeer Simferopoli lennujaama
- 13.00 Väljalend Simferopolist
- 14.55 Saabumine Tallinna

18 Rahvusvahelised üritused

XYLEXPO – uued ideed maailma suurimalt puidutöötlemisseadmete messilt!

16. – 20. maini toimub Itaalias uues messikeskuses Milano Rho-s järjekordne maailma üks suuremaid puidutöötlemisseadmete messe Xylexpo (www.xylexpo.com). Iga kahe aasta tagant toimuv mess üllatab alati oma uudsete ideede ja võimalustega.

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda korraldab sel aastal messile Eesti ettevõtete ühiskülastuse. Messi raames toimub kontaktbörss, kus ettevõtetele on võimalik kohtuda teiste riikide firmade esindajatega. Projektis osalevad: Saksamaa, Prantsusmaa, Hispaania, Eesti, Itaalia, Holland, Belgia, Sloveenia, Iirimaa, Kreeka, Boliivia, Brasiilia, Mehhiko ja Uruguai.

Hind ühe osaleja kohta on 13 970 krooni. Lend toimub Finnairi'ga (koos toitlustusega) marsruudil Tallinn-Helsingi-Milano ning Milano-Helsingi Tallinn. Pakett sisaldab lennupileteid, majutust, korraldamiskulusid ning sissepääsu messile. Hind kehtib vaid siis, kui grupi suuruseks on minimaalselt 8 inimest.

Huvi korral palume kiiresti ühendust võtta!

Lisainfo ja registreerimine:

LIIS LIIVOJA

Tel: 644 3859 • E-post: liis@koda.ee • www.koda.ee

FUTURALLIA 2006 – uute ärikontaktide loomisvõimalus!

Kaubanduskoda korraldab 31. maist kuni 3. juunini toimuvale Futurallia kontaktmessile ühiskülastuse. Rahvusvaheline multisektoraalne väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete partnerlusuhete arendamiseks mõeldud kontaktmess Futurallia toimub käesoleval aastal juba 11. korda. Seekordne toimumiskoht on Wrocław linn Poolas. Mess on tuntud valdkondade mitmekesisuse poolest. Esindatud on nii põllumajandus, ehitus, biotehnoloogia, keemiatööstus, elektroonika, keskkond, puidutööstus kui ka tekstiil, infotehnoloogia, transport, kosmeetika, tervishoid jpt.

Ettevõtete esindajatele korraldatakse messi raames kahele päeval pooltunniseid ärikohtumisi. Futurallia on ideaalne võimalus uute eksporditurgude leidmiseks, oma turupositsiooni tugevdamiseks, uute partnerite leidmiseks jne.

NB! Hind ühele osalejale firmast on 11 735 krooni, teisele osalejale samast firmast 9 388 krooni. Toodud hindadele lisandub käibemaks ja transpordikulu.

Lisainfo ja registreerimine:

ANNELI VALGE

Tel: 644 3859

E-post: anneli@koda.ee

www.koda.ee

JÕHVIS TOIMUB SOOME PUIDUFIRMADE KONTAKTPÄEV

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja Jõhvi esindus korraldab 9. märtsil algusega 10.00 kuni 13.00 Soome puidufirmade kontaktpäeva. Kontaktpäev toimub Jõhvis, aadressil Pargi 27, I korruse saalis.

Kontaktpäeva kava:

- **Ettevõtluskeskkond Eestis**
Lauri Jalonen, *Ida-Virumaa Ettevõtluskeskus*
- **Ettevõtlus Ida-Virumaal**
Margus Ilmjärv, *Eesti Kaubandus-Tööstuskoda*
- **Osalejate firmade esitlused, ärikontaktide loomine**
- Kohv, suupisted

Soome ettevõtte soovivad leida kontakte järgmiste kaupade tootjatega:

- Saematerjal – kuusk, mänd, kask, haab, lepp
- Puitmajad
- Voodrilauad, liistud
- Liimpuit
- Mööbel

Osalevad järgmised Soome ettevõtted:

- MASTERHOUSE OY, Mäntsälä
- MÄNTSÄLÄN SAHA OY, Mäntsälä
- PUUTEOS NURMI KY, Lohja
- TIKRAK OY, Kerava

Osalemine kontaktpäeval on Kaubanduskoja liikmetele tasuta, hind mitteliikmetele on 300 krooni.

Kontaktpäeva organiseerijatel on õigus teha kavas muudatusi.

Registreerimine ja info:

MARGUS ILMJÄRV

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja
Jõhvi esindus

Pargi 27, 41537, Jõhvi

Tel: 337 4950 • Faks: 337 4951

E-post: margus@koda.ee

www.koda.ee

VII END KURSSI UUTE TOIDUOHUTUSE JUHTIMISSÜSTEEMI NÕUETEGA!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ja TJO Konsultatsioonid korraldavad uue standardi sisu tutvustamiseks 2. märtsil 2006 Tartus, Atlantise konverentsikeskuses kell 11.00-16.00 koolituse

TOIDUOHUTUSE JUHTIMISSÜSTEEMI NÕUDED (ISO 22000:2005)

2005. aasta sügisel andis Rahvusvaheline Standardiorganisatsioon (ISO) välja toiduohutuse juhtimissüsteemidele nõudeid kehtestava standardi ISO 22000:2005. Uus standard ühendab toiduohutuse, enesekontrolli ning kvaliteedijuhtimise standardi ISO 9001:2000 põhimõtted. Standardi rakendamine soodustab suhtlemist tarnijate, klientide, võimuesindajate jt huvipooltega. Samuti on võimalik läbi sertifitseerimise muretseda täiendav turundusargument.

Koolituse eesmärk on anda osalejatele selge ja praktiline ülevaade, mida tuleb teha ISO 22000:2005-le vastava toiduohutuse juhtimissüsteemi väljaarendamiseks oma organisatsioonis ning jagada kogemusi parimate rakendus- ja tehnikate kohta.

Sihtgrupiks on lisaks toiduainetetööstustele ka toitlustusettevõtted, toiduainete ja- ja hulgikauplejad, toiduvedajad jt toidukaitlejad. Standard on rakendatav ka sidusorganisatsioonides, nt pakkematerjalide, puhastusainete, komponentide ja lisaainete tootjad.

Seminari viib läbi TJO Konsultatsioonid juhataja esimees **Tauno-Jussi Onoper**, kes omab kogemusi enam kui 100 organisatsiooni juhtimissüsteemi väljaarendamisel. Teiseks lektoriks on **Margit Pill**, kes jagab praktilisi kogemusi toiduainetetööstuse toiduohutuse ja enesekontrolli süsteemi rakendamisel.

Seminaril käsitletakse järgmisi teemasid:

- Milliseid täiendusi peaksite ISO 22000:2005 nõuetest tulenevalt tegema olemasolevas enesekontrolli süsteemis?
- Mida peaksite täiendama, kui teil on ISO 9001 nõuetele vastav kvaliteedijuhtimissüsteem?
- Ülevaade toiduohutuse juhtimissüsteemile esitatavatest nõuetest (ISO 22000:2005):
  - toiduohutuse juhtimissüsteemi ülesehitus ja dokumenteerimine;
  - juhtkonna roll toiduohutuse juhtimissüsteemis;
  - ressursside juhtimine;
  - protsesside kirjeldamine;
  - mõõtmine, analüüs ja parendamine;
- Standardi rakendamise kasu ja rakendamise sammud.
- Küsimused-vastused, konsultatsioonid.

Osalemistasu on Kaubanduskoja liikmele 400 krooni + km ja mitteliikmele 550 krooni + km. Hind sisaldab osavõtja käsiraamatut ning tasu kohvipauside ja lõuna eest. Lisaks antakse koolitusest osavõttu kinnitav tunnistus.

Info ja registreerimine:

Kaubanduskoja Tartu esindus, Tel: 744 2196 • E-post: tartu@koda.ee

Seminar:

PRAKTILISI NÕUANDEID TÖÖLEPINGUTE SÕLMIMISEKS, MUUTMISEKS JA LÕPETAMISEKS

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda korraldab 7. märtsil kell 10.00-16.00 ettevõtete personalitöötajatele, raamatupidajatele, juristidele ja juhtidele seminari (Toom-Kooli 17).

Käsitletavat teemasid

- **Uuemad seisukohad tööõiguses ja töövaidluste praktikast tulenevad soovitusel**
- **Töölepingu sõlmimine**
Kohustuslikud tingimused, s.h töö sisu, kvalifikatsiooninõuded, tööaeg, palk; kokkuleppelised tingimused, s.h katseaeg, ärisaladus ja konkurentsikeeld (lepingus sätestamine ja võimalikud sanktsioonid), koolituskulud (nende tagasimõeldmise võimalused), materiaalne vastutus; töölepingu eristamine töövõtulepingust ja käsunduslepingust.
- **Töölepingu muutmine**
Poolte kokkuleppel; tööandja algatusel ühepoolset.
- **Töölepingu lõpetamine**
Koondamine, katseaja ebarahuldavad tulemused, mittevastavus, distsiplinaar karistused; lõpparve s.h kasutamata puhkuse hüvitus ja kinnipidamised lõpparvest, tööraamat.
- Kõikide teemade osas näited olemasolevast töövaidluskomisjonide- ja kohtupraktikast ning praktilised soovitusel vaidluste vältimiseks ja töövaidlusorganisatsioonide vaidluste lahendamiseks vajalikud tõendid.
- **01.01.2006 jõustuvad muudatused töövaidluste lahendamise korras**
- Küsimused - vastused

Lektor on **Heli Raidve**,

Heli Raidve Tööõigusabi AS juhataja

Osavõtutasu Kaubanduskoja liikmetele 850.-, mitteliikmetele 1700.- krooni. Hinnas sisalduvad teabematerjalid, lõuna ja kohvipaus.

Info ja registreerimine:

KATI KRASSO

Tel: 443 0989 • E-post: kati@koda.ee

20 Resümees

Календарь международных мероприятий**В марте**

- 9 марта – семинар «Целевой рынок – Голландия»
- 14 марта – семинар «Целевой рынок – Россия»
- С 22 по 25 марта – бизнес-делегация поедет в Голландию
- С 27 марта по 1 апреля – бизнес-делегация поедет в Украину (Киев, Крым)

В апреле

- 12 апреля – семинар «Целевой рынок - Испания»

В мае

- С 4 по 7 мая – посещение пармской продуктовой ярмарки CIBUS в Италии
- 8 мая – семинар «Целевой рынок - Израиль»
- С 16 по 20 мая – посещение ярмарки деревообрабатывающего оборудования Хулехро в Италии
- 29 мая – контактный день голландской фирмы, предлагающей фрукты
- С 29 по 31 мая – бизнес-делегация поедет в Москву
- С 31 мая по 3 июня – делегация на контактной ярмарке FUTURALLIA в Польше

Более подробная информация на русскоязычном сайте Торговой палаты (www.koda.ee)

Сирье Пууст-Мумме

Зав. отделом международных отношений

Тел. 644 3859, эл. почта: sirje@koda.ee

Коммерческий визит

в Киев и Крым 27.03–01.04.2006 г.

Эстонская Торгово-промышленная палата совместно с Целевым учреждением развития предпринимательства и Международной молодежной палатой Украины (JCI) организует коммерческий визит на Украину, на этот раз – в Киев и Крым.

В коммерческую программу визита входят знакомящие с Эстонией семинары и индивидуальные встречи для эстонских фирм как в торгово-промышленной палате Украины, так и Крыма, организованный JCI семинар–круглый стол с украинскими юристами, аудиторами, банкирами и чиновниками, куда приглашены также многочисленные представители прессы, встреча в посольстве Эстонии, посещения интересных украинских предприятий, экскурсии по городу, совместные обеды и ужины.

Цена пакета составляет 18 000 крон (частично прибавляется налог с оборота) и включает в себя перелет Таллинн–Киев–Симферополь–Таллинн, размещение в Киеве и Ливадии, а также трансферы.

Если от предприятия в поездке желает принять участие более одного человека, то пакет для каждого следующего участника будет стоить 13 750 крон (частично прибавляется налог с оборота).

Для организации индивидуальных контактов фирме следует заполнить анкету предприятия, которую можно получить в отделе международных отношений.

Надеемся на ваше активное участие!

Дополнительная информация и регистрация:

Вийве Райд

Тел. 6443 859, эл. почта: viive@koda.ee

Международная продуктовая ярмарка CIBUS в Парме, в Италии С 4 по 7 мая 2006 г.

Стоимость рейсового пакета на одного человека – 12 580 крон.

Содержит: авиабилеты, размещение и организационные расходы. Цена рейсового пакета действительна при условии, если в группе мин. 8 человек.

В случае заинтересованности просим срочно связаться с нами!

Лийс Лийвоя

Руководитель проекта отдела международных отношений

Тел. 644 3859, эл. почта: liis@koda.ee

Ярмарка деревообрабатывающего оборудования Хулехро в Италии с 16 по 20 мая 2006 г.

Стоимость рейсового пакета на одного человека – 13 970 крон

Содержит: авиабилеты, размещение и организационные расходы. Цена пакета действительна только при условии, если в группе минимально 8 человек.

В случае заинтересованности просим срочно связаться с нами!

Лийс Лийвоя

Руководитель проекта отдела международных отношений

Тел. 644 3859

Эл. почта: liis@koda.ee ☎

Реклама в информационных каналах Торговой палаты

Передача и получение информации имеет для членов Торговой палаты большое значение, поэтому важным средством работы для Торговой палаты являются различные носители информации: «Вестник Торговой палаты», электронный информационный бюллетень Торговой палаты, а также сайт Торговой палаты в Интернете www.koda.ee.

Дополнительная информация:

Тел. 646 0244

Эл. почта: kadri@koda.ee

Eesti

- E-teenuste portaali väljaarendamise hange (valmistamine ja evitus). Tähtaeg 06.03.2006. **Kood 871**
- Kasutusrendi teenuse hange mootorsõidukitele soetamiseks. 06.03.2006. **Kood 872**
- Asfaltbetoonsegu ostmine teehoiutööde tegemiseks 11.04.2006. **Kood 873**
- Hange staadionihoone ehitamise kohta. Tähtaeg pakkumiste esitamiseks 20.03.2006. **Kood 874**
- Riigihange soetamiseks järgmisi artikleid: mereväe töövormi jopesid, pükse, talvejopesid, talvepükse. Kõik materjalid on pakkuja poolt. Pakkumiste tähtaeg 14.03.2006. **Kood 875**

Soome

- Hange arhitektuuri-, insener-tehnilise projekteerimise ja planeerimisteenuste ja infrastruktuuritööde nõustamisteenuste kohta. Tähtaeg osalemistaotluste esitamise kohta 28.03.2006. **Kood 876**
- Ostetakse mitmeotstarbelisi tekstiilist kotte (sh sülearvuti kotte). Tähtaeg 03.03.2006. **Kood 877**
- Tänavavalgustite hange (sh projekteerimine ja ehitamine). Tähtaeg osalemistaotluste esitamise kohta 31.03.2006. **Kood 878**
- Ostetakse erinevaid tooteid ja teenuseid looduspargi tarbeks – saeveski-tooteid, avalikke käimlaid, pealmise pinna koorimistõid, tislari- ja puusepatoodete paigaldustõid, puidutõid. Tähtaeg pakkumiste esitamiseks 10.04.06. **Kood 879**
- Ostetakse ühekordse kasutusega meditsiinilisi ja hematoloogilisi tarbekaupu, v.a keemilisi tarbekaupad. Tähtaeg pakkumiste esitamiseks 17.03.06. **Kood 880**

Inglismaa

- Ostetakse ilutulestikutooteid. Pakkumiste esitamise tähtaeg 10.04.2006. **Kood 881**
- Ostetakse mappe ja spiraalkõitjaid. Tähtaeg pakkumiste esitamiseks 20.03.2006. **Kood 882**

- Ostetakse vormirõivaid. Tähtaeg pakkumiste esitamiseks 21.03.2006. **Kood 883**
- Ostetakse köögimööblit, köögikappe, tööpindu. Tähtaeg pakkumiste esitamiseks 13.03.2006. **Kood 884**
- Hange plastuste, -akende, -lengide, -raamide, -lävepakkude, -luukide ja -ruloode ostmiseks. Pakkumisi võib esitada erinevatele osadele. Tähtaeg 24.03.2006. **Kood 885**
- Ostetakse vormirõivaid, erirõivaid. Tähtaeg pakkumiste esitamiseks 31.03.2006. **Kood 886**

Läti

- Ostetakse rõivaid, rõivamanuseid ja jalatseid. Tähtaeg pakkumiste esitamiseks 10.04.2006. **Kood 887**
- Ostetakse ID isikutunnistused. Tähtaeg 06.04.2006. **Kood 888**

EUFOR hanketeade

- EUFOR (Euroopa Liidu väeüksused Bosnias ja Hertsegoviinas) kuulutab välja hanke keskkonnaalaste uuringute teostamiseks Bosnias. Osalemistaotluste esitamise tähtaeg läbi Eesti Kaitseministeeriumi hiljemalt 06.03.06. Hanke kogumaksumuseks 260 000 EUR. **Kood 889**

Hanketeadete lühikirjeldusi on võimalik lugeda ka Kaubanduskoja kodulehel:

www.koda.ee. Hanketeated leiata pealehelt, valides "Teenused" ning "Hanked".

Lisainformatsioon:**LEA AASAMAA**

Nõunik

Tel: 644 8079

E-post: lea@koda.ee

Koostööpakkumised:

- Norra ehitusettevõtte soovib leida koostööpartnereid Eestis, kes ehitavad eramuid (villad, ühepereelamud jms) etteantud jooniste järgi. Eelistatakse ettevõtteid, kes ehitavad järgmistest materjalidest: kergbetoon, LECA, tellised (ka müürsepatöö). **Kood 11114**
- Norra väikeettevõtte soovib alustada koostööd telkide tootjatega Eestis. **Kood 11115**
- Kaupade ekspedeerimise, vahendamise, prahtimise jms teenustega tegelev agentuur Rumeenias soovib alustada koostööd Eesti ettevõtetega merendusteenuste valdkonnas. **Kood 11116**
- Erikujuliste ventiilide ja -klappide tootja (ka disain) Saksamaalt soovib kontakte müügiagentidega Baltikumis toodete müügi ning pikaajalise koostöö eesmärgil. **Kood 11117**
- Uuel tehnoloogial põhinevat tekstiilkiudu tootev firma Ungaris (oksüdeeritud PAN kiud) pakub nimetatud toodet ja otsib kontakte võimalike klientidega antud kõrgtehnoloogilistele toodetele. **Kood 11118**
- Ukraina firma soovib osta Eesti päritolu määret tööstuslikuks otstarbeks. **Kood 11119**
- Rumeenias tegutsev käsitööna valmivate klaastoodete tootja (erineva kuju ja suurusega objektid, metallornamentidega) pakub suures valikus tooteid. **Kood 11120**
- Rumeenia ettevõtte, mis on spetsialiseerunud masinatööstusseadmete tootmisele ja monteerimisele, otsib kaubandus-, tehnilisi ja finantsalaseid koostöövõimalusi. **Kood 11121**
- Rootsi ettevõtte, mis tegeleb patsientide uuringute läbiviimisega (ambulatooriumid, haiglad jt) otsib kontakte uute koostööpartneritega. **Kood 11122**
- Rumeenias tegutsev tehnilise aparatuuri tootja (monitooringu- ja infosüsteemid sõidukitele jm) pakub huvitatud ettevõtetele erinevaid kontrollsüsteeme (võimalik kombineerida vastavalt vajadusele). **Kood 11123**

Täpsem info:**Eesti Kaubandus-Tööstuskoda
KAIRI JÕESALU**

Tel: 644 8079

E-post: einfo@koda.ee

22 Uued liikmed ja juubilarid

Tegevliikmetena on Kaubanduskojaga liitunud järgmised firmad:

AD REM TÖLKEBÜROO OÜ	Tallinn	646 2369	Tõlketööd, kujundus ja küljendus.
BRADLEY DUNBAR ASSOCIATES ESTONIA OÜ	Tallinn	627 4414	Konsultatsioon ja koolitus.
CSA PARTNERS OÜ	Tallinn	508 4461	Tarkvaralahenduste väljatootamine, juriidilised konsultatsioonid.
GRT EESTI OÜ	Tallinn	601 2978	Autotransporditeenus (autokütuse ja lahtise õli transport paakautodega).
HANSAFOND GRUPP AS	Tallinn	697 7500	Hotellindus.
HOMMIKOIT OÜ	Järvamaa	384 9009	Määrdeainete jae- ja hulгимүүк. Autotarvikud (akud, autokeemia).
ESTEVE TERMINAL AS	Harjumaa	654 1500	Sividoriteenused, kaupade ladustamine, tollilao ja -terminali teenused. Veoste ekspedeerimine nii meritsi kui mööda maismaad. Laevade agenteerimine.
ITAK OÜ	Tartu	736 2106	Invaseadmete müük, laenus ja remont.
JOHANNA KINNISVARA OÜ	Tallinn	688 9288	Kinnisvaratehingute vahendamine. Konsultatsioonid Eestis ja Ukrainas.
KIVISEPAD AS	Tartu	737 1830	Graniidi ja marmori töötlemine.
MÄRJA MONTE OÜ	Tartumaa	749 3597	Katlamajade ehitamine. Tahhograafide ja taksomeetrite paigaldamine, taatlemine ja remont.
NOVARTIS PHARMA SERVICES INC. EESTI FILIAAL	Tallinn	606 2400	Ravimitootja esindus.
SANDOZ D.D. EESTI FILIAAL	Tallinn	665 2400	Ravimite marketing.
THERMO TECH HOMES OÜ	Ida-Virumaa	335 5135	Puitkilpmajade ehitus, projekteerimine ja paigaldus. Kinnisvaratehingud ja -arendus. Üldehitus - ja remonditööd, puidu töötlemine, puidust detailide ja konstruktsioonide valmistamine.
VÄRVALTRANS OÜ	Tallinn	606 1982	Sõidu- ja veoautode kereremont ja värvimistööd. Teenusega kaasneva kauba müük.

Õnnitleme oma liikmeid, veebruarikuu juubilare!

180

A. LE COQ
TARTU ÕLLETEHAS AS
liige aastast 1925

85

E-ARSENAL AS
liige aastast 1997

70

KITMAN AS
liige aastast 1998

65

RII GIETENDUSASUTUS
EESTI KONTSERT
liige aastast 1999

15

ABOBASE SYSTEMS AS
liige aastast 1996
ALVIGO AS
liige aastast 1998
ASTERA AS
liige aastast 1997
AVILA PUIT OÜ
liige aastast 2004
ELKE SENSOR OÜ
liige aastast 1996
ESPAK AS
liige aastast 2002
FEB AS
liige aastast 1995
HANSAB AS
liige aastast 1999
HAT-AUTO AS
liige aastast 1998

HUMANA GRUPP OÜ

liige aastast 1997

KARLEV AS

liige aastast 1999

MARU KONSTRUKTSIOONID AS

liige aastast 1997

N-TERMINAL GRUPP AS

liige aastast 1994

REINER OÜ

liige aastast 1994

SUSI AS

liige aastast 2000

TALLINNA SEKTO AS

liige aastast 1997

TAVID AS

liige aastast 1997

VIIGARDI OÜ

liige aastast 1998

VILPAK AS

liige aastast 1995

Olümpiavõitjad kutsuvad toetama olümpialootusi

OLÜMPIAVÕITJAD KUTSUVAJAD EESTILE JUBA KOLM KULDMEDALIT TOONUD TORINO OLÜMPIAMÄNGUDE LÕPU PUHUL ETTEVÕTTEID JA SPORDISÕPRU ANNETAMA RAHA NOORSPOORTLASTE TOETAMISEKS EESTI RAHVUSKULTUURI FONDI EESTI OLÜMPIAKOMITEE ALAFONDI.

“Olümpiavõitjad tahavad kasutada ära Kristina Šmiguni ja Andrus Veerpalu tekitatud olümpia-vaimustust ning tagada meie tulevastele olümpialootustele võimalikult korralik rahaline toetus Pekingi ja Vancouveri olümpiamängudeks valmistumisel,” ütles kahekordne olümpiavõitja Erika Salumäe.

Olümpiavõitjad paluvad annetusi teha Eesti Rahvuskultuuri Fondi arvele 221001101347 Hansapangas, selgitusega – annetus Eesti Olümpiakomitee fondi. Fondile tehtavad annetused on tulumaksuvabad, eraisikul palutakse tulumaksuvabastuse kasutamiseks lisada annetusele ka oma isikukood.

Olümpiavõitjad, nende hulgas ka Kristina Šmigun (pildil), kutsuvad üles toetama noori sportlasi.

“Ootame jõukohaseid annetusi nii pensionäridelt kui miljonäridelt,” sõnas Erika Salumäe, kelle sõnul avaldatakse kõigile annetajatele nimelist tänu ajalehes Spordileht. “Fondi kogutud raha kasutatakse ainult tulevaste olümpialootuste toetamiseks,” kinnitas Salumäe, kes on ühtaegu ka Olümpiakomitee alafondi nõukogu esimees.

Eesti Olümpiakomitee (EOK) alafond asutati 2000. aasta detsembris ning fondi on nii eraisikute kui ettevõtete annetustena kogunenud 339 092 krooni. Fondi nõukogusse kuuluvad EOK president Mart Siimann, EOK täitevkomitee liige Oliver Kruuda, EOK aupresident Tiit Nuudi ja olümpiavõitjad Erika Salumäe ning Jaak Uudmäe.

“Torino olümpiamängud on eestlastele pakkunud tohutult palju häid emotsioone. Kui me tahame neid emotsioone järgmistel olümpiamängudel uuesti kogeda, siis peame lisaks tänastele tippudele toetama noori andekaid sportlasi. Seepärast pakuvad olümpiavõitjad võimaluse igale ettevõttele ja spordisõbrale toetada nende olümpiaettevalmistusi jõukohase summaga,” ütles Erika Salumäe.

Noori olümpialootusi kutsuvad rahaliselt toetama olümpiavõitjad: Ants Antson, Viljar Loor, Erki Nool, Aavo Pikkuus, Mait Riismann, Erika Salumäe, Tiit Sökk, Ivar Stukolkin, Kristina Šmigun, Svetlana Tširkova-Lozovaja, Jaak Uudmäe, Andrus Veerpalu, Jaan Talts, Jüri Tarmak.

VENEKEELNE SEMINAR KAUBANDUSKOJAS Muudatused äriseadustikus!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda korraldab 15. märtsil kell 10.00-14.00 koostöös Advokaadibürooga Raidla ja Partnerid seminari 1. jaanuaril 2006 jõustunud äriseadustiku muudatustest. Seminar toimub Kaubanduskoja II korruse saalis.

Lektor Marina Tolmatšova (Raidla & Partnerid) käsitleb alljärgnevat teemasid:

- Muudatused osade ja aktsiate võõrandamise regulatsioonis ja ostueesõigusega seonduvad probleemid;
- Muudatused seoses dividendide maksmise ja muude väljamaksete tegemisega ning alusetute väljamaksete tagastamise kord;
- Muudatused laenukeelu ja oma aktsiate/osade omandamise regulatsioonis, piirangud ning nende rikkumise tagajärjed;
- Muudatused seoses äriühingute organite otsustega, üldkoosoleku otsuste vastuvõtmise lihtsustatud kord, koosolekute kokkukutsumine ja läbiviimine ning otsuste vaidlustamine;
- Juhtorganite (juhatuse ja nõukogu) liikmete ja äriühingu vaheline suhe ja nende tasustamine, juhtorganite liikmete valimine ja tagasikutsumine;
- Juhtorganite (juhatuse ja nõukogu) liikmete kohustused ja vastutus.

Osalemistasu koos käibemaksuga on Kaubanduskoja liikmetele 400 krooni ja mitteliikmetele 800 krooni. Hind sisaldab jaotusmaterjale ja kohvipause.

Lisainfo ja registreerimine:
MERLE ELLER

Tel: 646 0244 • E-mail: merle@koda.ee
www.koda.ee

Kaubanduskoja Kevadball

8. aprillil kell 19.00

Estonia Kontserdisaalis

Kevad läheneb jõudsalt ja pikenevatest päevadest saame üha rohkem energiat.

Viimasel üheksal aastal on Kaubanduskoja traditsiooniline Kevadball olnud meie liikmetele kevade kuulutajaks. Taas kord pakume võimalust kevadet tervitada ja veeta meeleolukas õhtu koos teiste liikmesettevõtetega, nautida ballimuusikat ja selle saatel tantsida.

Estonian Dream Big Band koos mitmete tuntud solistidega nagu Mart Mardisalu ja Hendrik Sal-Saller aitavad meeleolu üleval hoida.

Samuti on kõigil võimalik nautida säravat ja glamuurset tantsuetendust.

Salongis kõlab mõnus meeleolumuusika Henn Rebase ja Tõnu Raadiku saatel.

Traditsiooniliselt on võimalus endast jäädvustada imekaunis foto kevadises miljöös.

Kutse hind on 850 krooni, alates 27. märtsist 1050 krooni. Kutse kehtib kahele.

Kohtumiseni ballil!

Info ja registreerimine:

Käroliin Andrejeva • Tel: 646 0244 • E-post: karoliin@koda.ee

